

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi Geologian tutkimuskeskuksen kemian analyysipalvelujen yhtiöittämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä toukokuuta 2007 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Geologian tutkimuskeskuksen kemian analyysipalvelujen yhtiöittämisestä (HE 7/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Pekka Timonen, valtioneuvoston kanslia

- neuvotteleva virkamies Erik Strömberg, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Sakari Immonen, kauppaja teollisuusministeriö
- hallintojohtaja Jorma Järvinen, Geologian tutkimuskeskus
- laboratoriomestari Ritva Kilpiö, Geologian tutkimuskeskuksen henkilöstöjärjestöjen edustajana
- sopimustoimitsija Hannu Moilanen, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- professori Kari-Pekka Tiitinen.

HALLITUKSEN ESITYS

Ehdotetulla lailla valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan Geologian tutkimuskeskuksen hallinnassa oleva kemian analyysipalvelujen tuottamiseen liittyvä omaisuus ja analyysipalveluja koskeva toiminta perustettavalle osakeyhtiölle, jonka toimialana olisivat laboratorio-, mittaus- ja testauspalvelut sekä niihin liittyvät asiantuntijapalvelut.

Valtio merkitsisi osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet. Yhtiö olisi markkinaehtoi-

sesti toimiva yhtiö, johon valtiolla olisi strateginen intressi. Yhtiön omistajaohjauksesta vastaisi perustamisesta alkaen valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto.

Geologian tutkimuskeskuksen kemian analyysipalvelujen tehtävissä olevat henkilöt siirtyisivät suostumuksensa mukaisesti osakeyhtiön palvelukseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään.

Geologian tutkimuskeskuksesta siirretään kemian analyysipalvelut perustettavaan valtionyhtiöön. Analyysipalvelut, joita tuotetaan Espoossa, Kuopiossa, Outokummussa, Rovaniemellä ja Sodankylässä, eivät kuulu Geologian tutkimuskeskuksen ydinliiketoimintoihin. Laboratorioden noin 5 miljoonan euron liikevaihdosta on ulkopuolisten kaupallisten asiakkaiden osuus noin puolet, ja toinen puoli koostuu Geologian tutkimuskeskuksen sisäisistä tilauksista. Yhtiöittämisellä analyysipalvelujen liiketoiminnan kehittämisedellytykset paranevat.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan valtion tavoitteena on käyttää uutta laboratorioyhtiötä perustana selvittäessä mahdollisia muita valtionhallinnon eri aloilla toimivien laboratorioden uudelleenjärjestelyjä. Valtiovarainministeriö käynnistää valtion eri organisaatioissa tuotettavien laboratoriopalvelujen yhteistoimintaa ja ulkoistamista koskevan kehittämishankkeen.

Talousvaliokunta pitää valtion laboratoriopalveluiden kehittämishanketta kannatettavana ja tärkeänä. Laboratoriopalveluiden uudelleenjärjestelyillä voidaan saavuttaa synergiaetuja ja turvata toimintojen jatkuvuus kilpailtavilla markkinoilla.

Geologian tutkimuskeskuksen kemian analyysipalvelujen yhtiöittäminen koskee noin 90 henkilöä. Pääosa henkilöistä on Rovaniemellä, Espoossa ja Kuopiossa. Henkilöt siirtyvät uuden osakeyhtiön palvelukseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään henkilökohtaisen suostumuksensa mukaisesti. Asiantuntijakuulemisessa talousvaliokunnalle on kerrottu, että yhtiöittämisen yhteydessä ei tehdä henkilöstön sopeuttamistoimia.

Geologian tutkimuskeskuksen ja sen henkilöstöjärjestöjen välillä on aiesopimuksella sovitettu yhtiöön siirtyvän henkilöstön aseman järjestämisestä ja siirtymisen ehdoista. Yhtiöön siirtyville henkilöille maksetaan menetetyistä palvelussuhde-eduista kertakorvaus. Menetetävät eläketurvaetuudet korvataan yhtiön ottamalla vakuutuksella. Henkilöstölle maksettaviin korvauksiin osoitetaan varat eduskunnan käsittelyssä olevassa vuoden 2007 toisessa lisätalousarviossa (HE 15/2007 vp). Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että henkilöstön asema turvataan aiesopimuksen mukaisesti.

Päätösehdotus

Talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Päivi Lipponen /sd
vpj.	Antti Rantakangas /kesk	Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs.	Janina Andersson /vihr	Petteri Orpo /kok
	Hannu Hoskonen /kesk	Sirpa Paatero /sd
	Harri Jaskari /kok	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Matti Kangas /vas	Markku Uusipaavalniemi /kesk
	Toimi Kankaanniemi /kd	Ulla-Maj Wideroos /r
	Jouko Laxell /kok	vjäs. Klaus Pentti /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.

VASTALAUSE

Perustelut

Henkilöstöjärjestöjen (JHL, Pardia ja JUKO) kanssa on sovittu aiesopimus henkilöstön aseman järjestämisestä Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) kemian analyysipalveluiden yhtiöittämisessä. Luottamus tämän aiesopimuksen ja sen neuvottelupöytäkirjan mukaisten asioiden neuvottelujen hengen mukaiseen toteuttamiseen on ollut edellytys sille, että suurin osa henkilökunnasta on antanut suostumuksensa siirtymiseksi perustettavaan yhtiöön. Siirtymään suostumisen edellytyksenä siis on, että niin aiesopimuksessa kuin neuvottelupöytäkirjassa yhteisesti sovittuja asioita myös noudatetaan.

Laboratorioala on koulutusta vaativa naisvaltainen ala, joten palkkataso vastuullisessa ja vaativassa laboratoriotyössä on myös alhainen. Lisäksi yli puolella siirtyneistä on pitkää valtion palveluksesta johtuen ollut oikeus yhdeksään talvilomapidennyspäivään. Talvilomapäivien menetys ja työajan pidentäminen laskevat työntekijöiden ansiotasoa n. 6 % vuodessa. Tästä kompensaationa saatava rahasumma vastaa n. kahden vuoden kustannusvaikutusta.

Tulevan yhtiön liiketoiminnan kehittäminen tehokkaaksi ja kilpailukykyiseksi vaatii ammatitaitoisen ja sitoutuneen henkilöstön. Siirtyvästä henkilöstöstä on n. 20% määräaikaaisia, joista useilla on vuosia jatkuneita ketjutettuja määräaikaaisia työsopimuksia. Jo nyt henkilöstö työskentelee toimintakykynsä ääri rajoilla vuosia jatkuneiden ylitiöiden ja vuosi vuodelta kasvaneiden tulostavoitteiden paineiden alla.

5 §:n 2 momentti. Lakiesityksen 5 §:n 2 momenttiin tulee sisältyä aiesopimuksen ja neuvottelupöytäkirjan mukaisesti kaikkien määräaikaissuoksien perusteellinen selvitys yhdessä henkilöstön edustajien kanssa ennen yhtiön toiminnan aloittamista ja niiden työtehtävien vakinaistaminen, jotka ovat pysyväisluonteisia ja joita ilman perustettavan yhtiön liiketoiminnan kasvulle ja kannattavuudelle ei ole edellytyksiä. Sa-

malla tulee edellyttää, että määräaikaiset ovat siirtyessään tasa-arvoisessa asemassa verrattaessa vakituiseen henkilöstöön mm. sen korvauksen suhteen, jolla kompensoidaan työajan pidentämistä ja talvilomapäivien menettämistä.

Pitkään jatkunut määräaikaisuus valtionhallinnossa ei voi jatkua yrityksessä. Yritys tekee tuloksen henkilöstöllään, ja henkilöstöllä on oikeus myös saada jatkuvuutta elämänsä suunnitteluun, elämää ei voi rakentaa tilikauden varaan.

Tilanteessa, missä perustetaan valtionyhtiö ja missä ei voida laskea liiketoimintasuunnitelmassa henkilöstötarvetta, ei tuloksena voi olla kilpailukykyinen yhtiö. Määräaikaiset eivät voi olla se puskuri, millä palvelussuhteen ehtojen dumpkauksen lisäksi tehdään tulosta työläisten selkänahasta.

Haluamme, että lain 5 §:n 2 momentti kirjataan muotoon

"Määräajaksi geologian tutkimuskeskuksessa määräaikaaisiksi otetut yhtiöön siirtyvät henkilöt palkataan toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen, jos he suostuvat siirtymään yhtiöön".

5 §:n 4 momentti. Lakiehdotuksen 5 §:n 4 momentissa tulee varmistaa neuvottelupöytäkirjassa yksimielisesti todettu henkilöstörahaston perustamisen selvityksen aloittaminen ennen yhtiön perustamista sekä neuvottelut henkilöstörahaston perustamisesta vuoden 2008 aikana. Tästä asiasta sopiminen oli eräs niistä keskeisistä tekijöistä, joiden perusteella henkilöstöjärjestöt hyväksyivät aiesopimukseen sisältyvät työehtojen muutokset.

Meille on kerrottu, että yhtiö on sitouttanut avainhenkilöt. Henkilöstörahasto on eräs keino sitouttaa muu henkilöstö yhtiöön niin, että jokaisen työpanoksella on merkitys tulokseen. Samalla on tarkoitus varmistaa se, että mahdollisesta yhtiön voitto-osuudesta pääsee "nauttimaan" johtajien optioiden ja tulospalkkioiden lisäksi se

todellinen tuloksentekeporras eli tavalliset työntekijät.

Tähän kohtaan tulevalla lakikirjauksella tulee turvata henkilöstön asema niin, että kaikki aiesopimuksen ja neuvottelupöytäkirjan perusteella sovitut asiat työsuhteen ehdoista toteutetaan, niin henkilöstörahaston perustaminen kuin eläkejärjestelyt, työaikapankki, työaika, vuosilomajärjestelyt, työterveyshuollon taso, irtisanomisten tarpeettomuus.

Jo nyt on pelättävissä, että GTK ja tuleva yhtiö kyseenalaistavat niitä asioita, joista on sovitut aiesopimuksessa. Henkilöstölle on kerrottu, kuinka kannattavan liiketoiminnan edellytyksenä tässä tapauksessa ja globaalissa kilpailutilanteessa on työsuhteen ehtojen heikentäminen.

Haluamme, että lain 5 §:n 4 momentti kirjataan muotoon;

"Palvelussuhteen ehdot säilyvät entisellä tasolla. Niistä voidaan sopia työehtosopimuksella toisin. Siinä osakeyhtiön työsopimussuhteisessa tehtävässä, johon asianomainen on siirtynyt, sovelletaan, mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa sovitaan".

Tämä tilanne, missä valtion toimintoja yhtiötetään suoraan ilman liikelaitos-välivaihetta, on poikkeuksellista. Aikaisemmin yhtiöittämistä ei ole toteutettu suoraan kuin kerran budjettivaltion toiminnasta. Kaikki muistavat ikävän Rakenushallituksen alasajon ja korvaukset, mitkä siinä tapauksessa jouduttiin maksamaan työntekijöille palvelussuhteen ehtojen dumpaamisesta.

Tästä syystä siirtyvän henkilöstön aseman turvaaminen tulee olla hoidettu niin, etteivät palvelussuhteen ehdot huonone. Ehtojen tarkastelussa ehtojen sisältö voi muuttua, mutta yhteenlaskettuna niiden arvon tulee olla yhdenmittainen aikaisempien palvelussuhteen ehtojen kanssa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti (**Vastalauseen muutos-**ehdotus):*

Vastalauseen muutosehdotus

Laki

Geologian tutkimuskeskuksen kemian analyysipalvelujen yhtiöittämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—4 §
(Kuten TaVM)

5 §
(1 mom. kuten TaVM)

Määrääjäksi geologian tutkimuskeskuksessa määrääajaisiksi otetut yhtiöön siirtyvät henkilöt palkataan toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen, jos he suostuvat siirtymään yhtiöön.

(3 mom. kuten TaVM)

Palvelussuhteen ehdot säilyvät entisellä tasolla. Niistä voidaan sopia työehtosopimuksella toisin. Siinä osakeyhtiön työsopimussuhteisessa tehtävässä, johon asianomainen on siirtynyt, sovelletaan, mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa sovitaan.

6 §
(Kuten TaVM)

TaVM 2/2007 vp — HE 7/2007 vp

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Jouko Skinnari /sd
Sirpa Paatero /sd

Päivi Lipponen /sd
Matti Kangas /vas